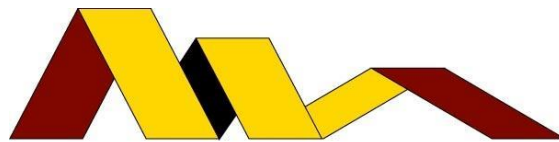


Sociale veiligheid, pedagogisch klimaat, burgerschap & integratie



OPENBARE BASISCHOOL

DE WIERDE

Kleine Straat 8, 9774 PN Adorp

Tel. 050 -3061261

www.obsdewierde.nl

obsdewierde@lauwerseneems.nl

o.b.s. De Wierde

Kleine Straat 8

9774 PN Adorp

tel. : 050 - 3061261

www.obsdewierde.nl

obsdewierde@lauwerseneems.nl

Versie november 2016

Inhoud

1. Inleiding	blz. 3
• Levensbeschouwelijke identiteit	
• Motto	
• Missie	
• Visie	
• Kernbegrippen of bouwstenen inzake de visie op onderwijs	
• Kernwaarden	
2. Vooraf	blz. 5
3. Hoe ziet de uitwerking van dit plan er op onze school uit?	blz. 6
• 3.1: Pedagogisch beleid, sociale veiligheid, burgerschap en integratie	blz. 6
• 3.1.1: Pedagogisch klimaat en sociale veiligheid	blz. 6
• 3.1.2: Burgerschap en integratie	blz. 6
• 3.2: De huidige situatie	blz. 8
• 3.2.1: Inzicht in de huidige situatie.	blz. 8
• 3.2.2: Wat doen we en wat gebruiken we?	blz. 8
• 3.3: Hoe ziet dat eruit in de dagelijkse praktijk?	blz. 11
• 3.4: Pesten	blz. 14
• 3.5: Het afhandelen van incidenten	blz. 14
• 3.6: Schorsen en verwijderen	blz. 15
• 3.7: Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	blz. 15
• 3.8: Klachtenregeling	blz. 15
• 3.9: Calamiteiten	blz. 15
• 3.10: Uitgangspunten bij afhandeling	blz. 15
• 3.11: De weg naar de gewenste situatie	blz. 15
• 3.12: Evaluatie en borging	blz. 16

De Bijlagen

blz. 18

Bijlage 1	Formulier incidenten registratie.
Bijlage 2	De domeinen democratie, participatie en identiteit (per groep).
Bijlage 3	Voorbeelden van gedrag passend kapstok regels (kinderen, leerkrachten en ouders).
Bijlage 4	Pesten (achtergrond en protocol).
Bijlage 5	De vier G's; reflectieblad door kinderen bij incidenten.
Bijlage 6	Vertrouwenspersoon.
Bijlage 7	Afspraken ten aanzien van 'teambuilding met ouders'.

1. Inleiding

Uit de identiteit, de missie en de visie van de school blijkt dat het pedagogisch klimaat, evenals burgerschapszin en integratie, belangrijke punten zijn. We hebben geven daar actief vorm aan. Uit ons schoolplan (2015-2019):

Levensbeschouwelijke identiteit

De Wierde is een openbare basisschool. Dat betekent dat wij actief vorm geven aan de kenmerken van openbaar onderwijs, te weten:

- ✓ **Algemene toegankelijkheid**
Onze school is toegankelijk voor alle leerlingen, ongeacht godsdienst of levensbeschouwing. Op deze gronden weigeren wij principieel geen leerlingen. Sterker, we juichen het toe dat kinderen (en leerkrachten) met verschillende culturele en levensbeschouwelijke achtergronden op onze school zijn.
- ✓ **Actieve pluriformiteit**
In ons onderwijs schenken wij op respectvolle wijze aandacht aan de verscheidenheid van levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden in de Nederlandse samenleving.
- ✓ **Non-discriminatie**
Onze school eerbiedigt ieders godsdienst of levensbeschouwing. Iedere vorm van discriminatie op grond van godsdienst, levensbeschouwing maar ook op grond van cultuur, sekse, etniciteit, persoonskenmerken, sociale status, seksuele geaardheid en huidskleur wijzen wij af.
- ✓ **Dagelijkse praktijk.**
Bovenstaande onderwerpen zijn de basis voor ons dagelijks handelen en omgaan met kinderen en ouders. Naast een actief aanbod in o.a. de wereld oriënterende vakken en de methode voor sociaal- emotionele ontwikkeling, zit het besloten in het passief en actief handelen bij leerkrachten en schoolleiding. Het creëren van een schoolklimaat, waarin ieder zich veilig voelt en aanvaard weet, evenals het uitgaan van het feit dat ieder kind uniek is en gezien wordt, zijn voor ons als school leidraad van dit handelen. Met deze aanpak en grondhouding willen we de leerlingen begeleiden in en stimuleren tot een open en respectvolle houding naar andere kinderen en volwassenen. We willen een basis bieden om zich deze houding eigen te maken en leidraad te laten zijn in hun ontwikkeling naar volwassenheid.

Motto

Aardig, waardig, vaardig! Dat is het motto, dat grotendeels het uitgangspunt van ons onderwijs dekt. We staan voor de ontwikkeling van het kind in de volle breedte: in relatie met de wereld, in relatie met zichzelf en ten aanzien van de vaardigheden, die het kind opdoet tijdens de periode bij ons op school.

Missie

Vanuit het gezamenlijke doel om kinderen zich te laten ontwikkelen in een veilige en stimulerende omgeving, leggen we een goede basis voor hun toekomst in de samenleving.

Visie

We zijn een school waar ieder kind belangrijk is en waar in samenwerking met ouders en kinderen hard en betrokken wordt gewerkt aan de ontwikkeling van ieder kind. De resultaten in de breedste zin van het woord doen er toe.

Kernbegrippen of bouwstenen inzake de visie op onderwijs:

- ✓ veiligheid en vertrouwen
- ✓ zelfstandigheid en autonomie.
- ✓ verantwoordelijkheid
- ✓ structuur
- ✓ een rijke en uitdagende (leer-)omgeving
- ✓ vakmanschap van de leerkracht
- ✓ proactieve hulp (verlening)

- ✓ uitgaan van verschillen
- ✓ ouders als partners

Het kind staat centraal en is het uitgangspunt in ons handelen. Ieder kind heeft recht op opvoeding en goed onderwijs.

Opvoeding	Het kind	Onderwijs
De ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding; de school ondersteunt daarbij. De school ziet de ouder als partner in dit proces.	Wij streven er naar dat het kind met plezier naar school gaat en dat het zich veilig en geborgen voelt op school. Ieder kind (en volwassene) wordt op onze school met respect behandeld.	De school is verantwoordelijk voor het onderwijs; de ouders ondersteunen daarbij. De school ziet de ouder als partner in dit proces.

Kernwaarden

Onze kernwaarden zijn waarden die we allemaal onderschrijven en die ten grondslag liggen aan onze werkwijze in de dagelijkse praktijk. Ze vormen samen met ons openbare karakter onze identiteit. Het openbare karakter uit zich in het feit, dat we openstaan voor alle levensbeschouwingen en maatschappelijke waarden, zolang deze een ander niet schaden. De kernwaarden baseren zich op ons motto: 'aardig, waardig, vaardig' en de vastgestelde kapstokregels (die verderop worden toegelicht).

Daarnaast zijn er met alle scholen van schoolbestuur Lauwers en Eems kernwaarden afgesproken met als doel onze visie op onderwijs te verduidelijken. Deze kernwaarden zijn:

Verbondenheid

Alleen in een omgeving waar aandacht is voor elkaar kunnen mensen tot bloei komen. Daarom werken we aan goede onderlinge relaties. Samen vormen wij effectieve leer- en leefgemeenschappen.

Authenticiteit

We leren leerlingen wie ze zijn en zorgen ervoor dat ze hun eigen kracht leren kennen. Want dan kunnen ze keuzes maken die daarbij passen. Deze eigen kracht of authenticiteit vormt de basis voor de inrichting van ons onderwijs.

Talent

Hoe mensen zich ontwikkelen is per persoon verschillend. Ieder mens is uniek. Dat moeten we erkennen, respecteren en stimuleren.

Vakmanschap

Onze leerkrachten ontwikkelen hun didactische en pedagogische vaardigheden continu. Zij zijn op de hoogte van de ontwikkelingen en passen zo nodig hun lesgeven hierop aan. Het is de verantwoordelijkheid van de professional om zichzelf te ontwikkelen. Dat behoort tot het natuurlijk handelen.

Passie

Om ervoor te zorgen dat onze kernwaarden zichtbaar worden, verwachten we dat alle medewerkers hun werk met passie doen, motiverend zijn voor anderen en dat zij hoge eisen stellen aan hun eigen ontwikkeling en die van collega's.

2. Vooraf

In dit document beschrijven we het beleid van de school ten aanzien van de domeinen pedagogisch klimaat, sociale veiligheid, burgerschap en integratie. Om op een planmatige wijze gestalte te geven aan bovenstaande zal dit document tevens gebruikt worden als kwaliteitsdocument voor borging en ontwikkeling (zie hoofdstuk 3.12).

o.b.s. De Wierde wordt bezocht door kinderen met verschillende achtergronden. Er zijn kinderen uit verschillende sociaal economische milieus. Gemiddeld zijn onze ouders middelbaar tot hoger opgeleid. Er zijn ook kinderen uit gezinnen met ouders met een lager tot middelbaar niveau. De meeste gezinnen behoren niet tot een kerkgenootschap en/of zijn niet gelovig. De kinderen van ouders, die wel gelovig zijn hebben een christelijke overtuiging. Naast het merendeel van autochtone kinderen (zowel hier in Adorp, Sauwerd of Groningen geboren of van andere plaatsen uit Nederland) zijn er ook kinderen die ofwel uit een ander land komen, ofwel uit een gezin waarvan de vader en/of moeder in een ander land zijn geboren. Er zijn kinderen uit gebroken gezinnen. Dit percentage groeit.

De school tracht de kinderen begrip en respect bij te brengen voor alle mensen uit zowel de eigen als andere culturen. Het is belangrijk dat elk kind, ongeacht zijn of haar achtergrond, zich op onze school thuis voelt.

Respect hebben voor elkaar is de basis van een goede samenwerking en dat het kind zich prettig en veilig voelt op school. Door het unieke en positieve van ieder kind te benadrukken als onderdeel van de groep, krijgen kinderen het gevoel te worden geaccepteerd zoals ze zijn. Kinderen moeten leren rekening te houden met elkaar en hun omgeving. Mede daardoor worden ze in staat gesteld zich tot een zelfstandige persoonlijkheid te ontwikkelen.



3. Hoe ziet de uitwerking van dit plan er op onze school uit?

3.1: Pedagogisch klimaat, sociale veiligheid, burgerschap en integratie, wat houdt dat in?

3.1.1 Pedagogisch klimaat en sociale veiligheid

Feiten: (gebaseerd op diverse wetenschappelijke onderzoeken uit de jeugdzorg)

- ✓ Kinderen brengen een groot deel van de tijd door in een groep;
- ✓ Een open groepsklimaat heeft een positieve invloed op succes;
- ✓ Vier punten die van groot belang zijn voor een goed leefklimaat:
 - De responsiviteit van de leerkracht (groepsleider).
 - De mate van het gevoel hebben iets te leren.
 - Structuur.
 - Onderlinge relatie tussen kinderen.
- ✓ Kinderen in een negatief groepsklimaat vervelen zich vaak, missen perspectief en voelen zich niet "veilig";
- ✓ Extreem strenge of onduidelijke en onvoorspelbare regels, geen vertrouwen en aandacht krijgen, klachten die niet serieus genomen worden en leraren (groepsleiders), die zich niet aan de regels houden, zijn van zeer grote invloed op het leefklimaat.

In de KERN gaat het om 3 pedagogische aspecten:

1. veiligheid en ondersteuning bieden;
2. ruimte scheppen voor leren en ontwikkeling;
3. regels en grenzen stellen.

Zes uitgangspunten voor een pedagogisch klimaat:

1. Emotionele steun en sensitieve responsiviteit;
2. Autonomie, ruimte en eigenaarschap;
3. Structureren en grenzen stellen;
4. Informatie geven en uitleggen;
5. Begeleiden en stimuleren van interacties tussen kinderen;
6. Stimuleren en ondersteunen van interacties tussen kind, ouders en school.

3.1.2 Burgerschap en integratie

Bevordering van burgerschap en integratie is belangrijk, omdat vanuit de politiek is geconstateerd, dat de betrokkenheid tussen burgers onderling en burgers en de overheid is afgenomen. Er ligt een opdracht bij scholen om actief burgerschap en sociale integratie te bevorderen. Dit is in de wet vastgelegd:

"Het onderwijs:

- ✓ gaat er mede van uit dat de kinderen opgroeien in een pluriforme samenleving;
- ✓ is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie;
- ✓ is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennis maken met verschillende culturen en achtergronden van leeftijdgenoten."

De gewenste opbrengsten hiervan zijn terug te vinden in de kerndoelen. De inspectie beoordeelt de school op het aanbod en de manier waarop de school het resultaat evalueert.

Actief burgerschapsvorming en sociale integratie kunnen worden verdeeld in drie domeinen:

1. Democratie
2. Participatie
3. Identiteit

Democratie omvat zowel de grondbeginselen en hoe die in het dagelijkse leven worden toegepast, als de staatsrechtelijke aspecten.

Democratie is zowel een politiek systeem om tot een evenwichtige machtsverdeling te komen als een fundamentele houding en de daaruit voortvloeiende gedragingen van een persoon. Het functioneren van een democratie hangt in sterke mate samen met het democratische gedrag van de mensen die er deel van uitmaken.

In het onderwijs is het aanleren van een democratische houding een belangrijk aspect. Centraal hierin staat het omgaan met het vrije spel van verscheidenheid aan belangen en opvattingen vanuit de bereidheid om conflicten zo bevredigend mogelijk op te lossen zonder gebruik te maken van geweld. Daarbij nemen mensen de verantwoordelijkheid om bij te dragen aan een

klimaat van respect en gelijkwaardigheid waarin iedereen zich vrij kan uiten. Dit betekent onder andere een verinnerlijking van het beginsel dat in een democratische rechtsstaat de vrijheid en gelijkheid van ieder mens centraal staat.

Participatie is een kenmerk van de democratische grondhouding en betreft het actief deelnemen aan het verbeteren van de omgeving.

Participatie is meedoen aan de samenleving. Dat kan zich afspelen op verschillende niveaus (klas, school, vereniging, buurt, stad, regio, land, enzovoort) en kan zich richten op verschillende aspecten: economisch, sociaal-cultureel en politiek.

Participeren is afhankelijk van motivatie: het willen participeren. Voor de meeste kinderen (en volwassenen) geldt dat zij graag mee willen doen: meedoen in sociale verbanden, meedenken over oplossingen en meebeslissen over zaken die hen aangaan. De samenleving is gebaat bij mensen, die zich op welk niveau dan ook betrokken voelen.

Identiteit gaat over de wisselwerking tussen persoon en omgeving en hoe persoonlijke opvattingen bepalend zijn voor het gericht zijn op de gemeenschap.

Er is een constante wisselwerking tussen de identiteit van een persoon en de (sociale) omgeving. De identiteit van een leerling wordt gevormd in de relatie met anderen, terwijl die identiteit weer bepalend is voor de manier waarop de sociale omgeving wordt gepercipieerd. Daarbij is het nodig dat personen de capaciteit hebben zich respectvol in anderen in te leven zonder daarbij het respect voor de eigen identiteit uit het oog te verliezen. Vanuit deze vaardigheid kunnen zij opvattingen bespreekbaar maken en deelnemen aan gesprekken, discussies en debatten over aspecten van de eigen identiteit en die van anderen. Daarbij getuigen zij tevens van de houding, dat het uitoefenen van de menselijke waardigheid en gelijke behandeling van iedereen centraal staan.

	Democratie	Participatie	Identiteit
Houding	De oplossingsgerichte mens wil: -conflicten op vreedzame wijze oplossen; -zich gedragen vanuit respect voor anderen en algemeen aanvaarde waarden en normen; -de rol van gezagsdragers bij het oplossen van conflicten respecteren; -actie ondernemen om in de eigen gemeenschap mensen- en kinderrechten op het gebied van vrijheid, veiligheid, gelijkheid en respect te realiseren	De actieve mens wil: -vanuit betrokkenheid samen werken aan een sociaal en ruimtelijk stimulerende en aangename leef-, speel- en leeromgeving.	De verantwoordelijke mens wil: -zich mede verantwoordelijk voelen voor het recht op eigen ontplooiing en die van anderen; -een serieuze en respectvolle dialoog met anderen aangaan.
Vaardigheid	De zich informerende mens kan: -eenvoudige informatie op hoofdzaken begrijpen; -eigen mening met anderen bespreken; -accepteren dat eigen opvattingen niet altijd worden gedeeld; -het belang van mensen- en kinderrechten in het eigen leven typeren en bediscussiëren.	De sociaal communicatieve mens kan: -deelnemen aan discussie en overleg; -een verbetering in de klas of school mee helpen organiseren en initiëren; -bijdragen aan het maken en uitvoeren van regels en afspraken in de klas en op school; -zelf verantwoordelijkheid nemen om mensen- en kinderrechten in de eigen omgeving te	De zich inlevende mens kan: -basale rolnemingsvaardigheden toepassen; -samenwerken met anderen ongeacht sociale, etnische en/ of culturele achtergronden; -verschillen en overeenkomsten tussen mensen zien en waarderen; -in concrete situaties discriminatie en

	Democratie	Participatie	Identiteit
Kennis	De democratisch geletterde mens heeft <i>inzicht in</i> : -rechten en plichten die kinderen in een democratische samenleving hebben; -enkele hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger; -het verschijnsel dat er in een democratie verschillen in opvattingen zijn.	De sociaal geletterde mens heeft <i>inzicht in</i> : -hoe mensen met elkaar positief kunnen communiceren; -rechten van het kind om aan het gemeenschapsleven deel te nemen.	De cultureel geletterde mens heeft <i>inzicht in</i> : -hoofdzaken van geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen; -rechten van het kind om een eigen identiteit te ontplooien; -het gegeven feit dat mensen- en kinderrechten voor iedereen gelden

Zie voor de domeinen uitgesplitst per groep bijlage 3.

3.2. De huidige situatie

3.2.1. Inzicht in de huidige situatie

Om een goed en verantwoord beleid te voeren is het noodzakelijk om goed inzicht te hebben in de huidige situatie; zowel op leerling-, groeps-, schoolniveau en in de beleving van leerlingen, leerkrachten en ouders. In willekeurige volgorde geven we hier onder aan hoe wij inzicht in de huidige situatie verwerven.

Opvallende zaken die belangrijk zijn om vast te leggen, slaan we op in ons leerlingvolgsysteem ParnasSys. Uiteraard worden dit soort zaken ook onderling besproken. Dit kan zowel in één op één-gesprekken tussen intern begeleider, schoolleider of leerkracht als ook in teamverband of met externe instanties. Ook worden indien gewenst ouders betrokken in het gesprek.

3.2.2. Wat doen we en wat gebruiken we?

ZIEN!

[ZIEN!](#) (link) is een expertsysteem dat de leerkracht helpt bij het bevorderen van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen.

In het schooljaar 2014 – 2015 is het gedragsleerlingvolg- en hulpsysteem ZIEN!, ingevoerd. Er wordt gebruik gemaakt van [zeven dimensies](#) (link), die informatie geven over de ondersteuningsbehoeften van de groep en/of individuele leerlingen. ZIEN! bevat handige [functionalliteiten](#) (link); het is een webbased systeem en is gekoppeld aan ParnasSys. Het heeft een goede inhoudelijke helpdesk en geeft de mogelijkheid om de ouders in het proces te betrekken.

In 2013 is er door de leerkrachten voor het eerst gewerkt met ZIEN!. De leerkrachtenlijsten zijn ingevuld en de uitkomst is voor het eerst in 2015, als daar aanleiding toe was, met ouders gedeeld. De volgende stap van de implementatie zal zijn dat ook de kinderen de lijsten in gaan vullen (tweede helft schooljaar 2016-2017).

DORR

DORR is een leerlingvolgsysteem bij de kleuters. In het systeem worden alle dimensies met betrekking tot de ontwikkeling van het kind in beeld gebracht. DORR digi heeft ons niet gebracht wat we hoopten met als resultaat dat hier vanaf is gestapt. De leerlijnen van DORR geven wel het inzicht in de ontwikkeling van het kind die we op dit moment nodig hebben. Met de expertise van de Kenniskring Kleuters worden de vervolgstappen vastgesteld. Er ligt een oriëntatie op KIJK, omdat dit systeem ook een helder beeld geeft van de sociaal emotionele ontwikkeling van een onderbouwkind. Tijdens het schooljaar 2017-2018 zal hierover een besluit worden genomen.

Klassenbezoeken

Jaarlijks worden klassenbezoeken afgelegd door de schoolleider en de intern begeleider en/ of door de leerkrachten bij elkaar (collegiale consultatie). Deze bezoeken leveren gegevens op, die als basis dienen voor de teamgesprekken, voortgangsgesprekken en functioneringsgesprekken. Voor deze bezoeken heeft L&E (o.a.) een kijkwijzer pedagogisch handelen ontwikkeld (staat op Plaza, netwerk personeel, en het onderwijskundig vademecum van de school). Deze kijkwijzer

geeft het team gesprekspunten om met elkaar een visie te blijven volgen en waar nodig met elkaar bij te stellen.

Inspectie

Tijdens het inspectiebezoek wordt ook gekeken naar het schoolklimaat, de bevordering van de burgerschap en de sociale integratie. De inspectie heeft op haar bezoek in maart 2015 geconstateerd dat de opbrengsten ten aanzien van schoolklimaat en veiligheid voldoende zijn. 'Uit de gegevens van de tevredenheid enquête en uit de gesprekken komt naar voren dat leerlingen, personeel en ouders respectvol met elkaar omgaan. De meeste leerlingen voelen zich veilig en pesten komt weinig voor. Het bovenscholse ontwikkelde veiligheidsplan moet nog worden aangepast aan wat de school nodig heeft. De school heeft een methodiek voor het aanleren van sociale vaardigheden, maar gebruikt deze niet meer systematisch. Het is belangrijk deze lessen regelmatig in te plannen, zodat leerlingen leren om conflicten te voorkomen en zelf op te lossen.' Er is in het schooljaar 2015-2016 een beweging van onderwijskundige vernieuwing en intensievere samenwerking met ouders en dorp in gang gezet, waardoor het auditrapport (door het provinciaal auditteam) een positiever beeld beschreven wordt. In het schooljaar 2016-2017 wordt deze lijn voortgezet en uitgebreid om een schoolbrede visie te beschrijven en uit te dragen. Daarnaast wordt gekeken hoe het aanbod zo goed mogelijk aan kan sluiten bij iedere leeftijd en bij ieder kind.

Interne audit

Schoolbestuur Lauwers en Eems neemt deel aan het provinciale auditteam. Scholen kunnen een audit aanvragen bij dit team en/ of door directie worden aangemeld. De audit is voor o.b.s. De Wierde na aanvraag op 22 maart 2016 uitgevoerd. Ten aanzien van het schoolklimaat is het auditteam positief. Op alle punten wordt voldoende gescoord. Op het item 'De ouders zijn betrokken bij de school door de activiteiten die school daartoe onderneemt' wordt de school beoordeeld met de schaal 'De school geldt als een voorbeeld voor andere scholen'. Dit is een score die niet snel wordt toegekend. Er worden in het auditrapport twee tips gegeven aan de school om het schoolklimaat goed te houden: 'Neem als school de regie in het uitspreken van wederzijdse verwachtingen tussen ouders en school in het kader van verregaande samenwerking tussen beide' en 'Besteed als school aandacht aan eigenaarschap van leerkrachten en zelfsturing van het team.'

In de samenwerking binnen de werkgroepen is het belangrijk het eerste advies ter harte te nemen, zodat er bijvoorbeeld geen verwachtingen ontstaan, die school niet kan waarmaken. Het tweede advies wordt ter harte genomen door veel samen te spreken over de ontwikkelingen ten aanzien van sociale veiligheid en pedagogisch klimaat. In de beschrijving van dit plan worden de ingezette acties beschreven.

Tevredenheidsonderzoek

Eens per twee jaar wordt op alle scholen van L&E een tevredenheidsonderzoek uitgevoerd onder leerlingen, leerkrachten en ouders. Het instrument bestaat uit vier vragenlijsten (één voor leerlingen, één voor ouders, één voor medewerkers en één voor het management). Met behulp van de vragenlijsten kan de kwaliteitsperceptie van de ouders, leerlingen en medewerkers in kaart worden gebracht. Van de opbrengsten krijgt de school een samenvatting. De school maakt zelf op basis van de gegevens een plan van aanpak voor verbeteringen.

Voor de kinderen zijn de items het kind in de klas, de inhoud van het leren, vragen over de meester of juf als leerkracht, over de sfeer, over het in gesprek zijn met de leerkracht, over de veiligheid op school en het krijgen van informatie voor het kind.

Het laatste tevredenheidsonderzoek is afgenomen in november 2016. Op basis van de uitkomsten is er een plan van aanpak gemaakt welke is te lezen op de website van de school.

Functioneringsgesprekken

Tijdens het functioneringsgesprek (formulier te vinden op Plaza en op de schoolserver) tussen leerkracht en de schoolleider is welzijn, welbevinden en betrokkenheid van zowel kinderen als leerkrachten een vast item.

RI&E

Eens per vier jaar wordt er een risico-inventarisatie en -evaluatie uitgevoerd. Dit gebeurt onder auspiciën van de directeur- bestuurder. Deze RI&E is de basis van het arbobeleid en zorgt dat risico's in de scholen t.a.v. veiligheid, gezondheid en welbevinden in beeld worden gebracht en

dat er een plan wordt gemaakt om maatregelen op te stellen. Ook wordt er een zogenaamde preventiemedewerker aangesteld. Voor maart 2017 wordt er een RI&E afgenomen. De schoolleider is de preventiemedewerker.

Collegiale ondersteuning

Collegiale ondersteuning en ondersteuning van de leiding is belangrijk. Dit geldt ook voor elkaar informeren en over gebeurtenissen op school en in het leven van een kind. Het uitgangspunt is, dat alle leerkrachten gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor alle kinderen en specifiek voor de kinderen in de eigen groep.

Observaties en gesprekken

Dagelijkse observaties en kindgesprekken kunnen een belangrijk instrument zijn om inzicht te krijgen in de gevoelens en de beleving van de kinderen. Deze gegevens kunnen dienen om het kind beter te begrijpen, te helpen, om het gekend en gezien worden, evenals de gevoelens van veiligheid en te vergroten (zie ook ZIEN! en DORR).

3.3. Hoe ziet dat eruit in de dagelijkse praktijk?

Schoolregels

Daar waar mensen bij elkaar zijn, is het belangrijk afspraken te maken hoe we met elkaar en met onze omgeving omgaan. Op onze school doen we dat ook. We hebben niet een vaste lijst met regels. Omdat we het van belang vinden, dat kinderen eigenaar zijn van afspraken over hoe je met respect met elkaar en de omgeving omgaat, maken we die regels samen met de kinderen aan het begin van het schooljaar. Deze regels passen binnen het motto 'aardig, waardig, vaardig' en zijn dus gericht op de sociale omgang, de eigen ontwikkeling en wat je kunt. In de dagelijkse praktijk werken de kinderen en leerkrachten met de kapstokregels. Die kapstokregels zijn regels waaraan we allerlei zaken kunnen ophangen en zien er als volgt uit::

- ✓ Voor groot en klein zullen we aardig zijn.
- ✓ We zullen goed voor de spullen zorgen, zodat we ze goed kunnen gebruiken morgen.
- ✓ De school is een loopgebied, buiten hoeft dat lekker niet.

Voorbeelden van gedrag passend bij de eerste twee afspraken zijn te vinden in bijlage 4. De derde afspraak wijst opeen werksfeer binnen de school.

Lopen in school en rekening houden met je stemniveau wanneer anderen aan het werk zijn horen hier bij.

De afspraken in bijlage 4 zijn geen strak keurslijf. De kinderen moeten binnen deze regels op eigen wijze (leren) functioneren. Als kinderen zich niet aan afspraken houden, worden ze daarop aangesproken.

Naast kapstokschoolegels worden samen met de kinderen per groep afspraken gemaakt. Dit zijn afspraken over hoe je met elkaar omgaat. Ze zijn bedoeld om kinderen eigenaar te maken van hun eigen groepsafspraken en met elkaar een klimaat van veiligheid te scheppen. Ze zijn ook bedoeld om pestgedrag te voorkomen of vroegtijdig aan te pakken. Deze afspraken worden aan het begin van het schooljaar gemaakt, worden in het lokaal opgehangen en maken deel uit van het anti-pestprotocol.

Start van een nieuw jaar

Het begin van het schooljaar is een belangrijke periode. Kinderen starten met een relatief schone lei en de sociale setting begint min of meer opnieuw. Deze zogenaamde gouden weken zijn voor de leerkrachten belangrijk om een stevige basis te leggen voor een goed pedagogisch klimaat. Extra aandacht voor dit onderdeel en de processen die spelen, zijn van groot belang voor een goed gevoel bij kinderen voor het hele verdere jaar. Op onze school wordt in de eerste weken extra aandacht besteed aan dit proces. Dit gebeurt o.a. in kringgesprekken, in het opstellen van afspraken en regels per groep, extra aandacht voor onderwerpen uit de methode 'Leefstijl', vertrouwensspelletjes en groepsspelletjes.

Eigenaarschap bij kinderen

Wij willen het eigenaarschap bij kinderen vergroten. Door dit te vergroten en versterken. Hiermee streven we naast het welbevinden, de betrokkenheid en de motivatie te versterken.

Hoe ziet eigenaarschap bij kinderen er uit? Je kunt de mate waarin kinderen participeren, onderverdelen in vijf niveaus van betrokkenheid. Hoe meer betrokken de kinderen zijn, des te duurzamer is de opbrengst van het leren en des te flexibeler kunnen ze, wat ze geleerd hebben in andere situaties toepassen.

De vijf niveaus van participatie en daarmee eigenaar zijn:

Vertegenwoordigd: De leerlingen zijn uitvoerder. Wat betreft hun participatie is er sprake van 'passieve consumptie', ook als ze tijdens de activiteiten een actieve rol krijgen.

Geraadpleegd: De kinderen zijn bij (thema-)keuze en opzet betrokken en hebben daardoor enige invloed op vorm en inhoud van de activiteit. Ze hebben tijdens de activiteiten een uitvoerende rol.

Actief betrokken: De kinderen worden in alle fasen van de activiteit geïnformeerd en actief betrokken en kunnen daardoor ook enige sturing uitoefenen. De uiteindelijke regie en de beslissingen blijven vooral in handen van de leerkracht.

Mede-eigenaar: De kinderen zijn in alle fasen echt mede-eigenaar en samen met de leerkracht verantwoordelijk voor het resultaat.

Eigenaar: Uiteindelijk is ieder kind zelf verantwoordelijk voor de eigen keuzes, ontwikkeling, houding en gedrag.

Praktisch op onze school

Voor kinderen kan eigenaarschap in de dagelijkse gang van zaken vorm krijgen door bijvoorbeeld:

- gepersonaliseerd leren met daarbij feed-back-, feedforward- en kind -en leergesprekken;
- toepassen van coöperatieve werkvormen;
- betrekken van kinderen bij hun eigen ontwikkeling;
- in het algemeen: meer praten met, dan over kinderen door leerkrachten en ouders;

* Een nieuwe trend binnen het onderwijs is Continuous Improvement, waarbij onder meer het eigenaarschap van het eigen leerproces van kinderen centraal staat. Continuous Improvement is een 'benadering', waarbij kinderen nauw betrokken worden in het proces van missie, visie, doel en resultaat. Deze benadering richt zich op vaardigheden als kritisch denken en het groeien naar levenslang willen leren. Bij Continuous Improvement wordt een situatie gecreëerd, waarbij leerlingen en leerkrachten samen werken aan de resultaten. Dhr. Jay Marino is de grondlegger van dit principe. (bron: www.agora.nu) Deze wijze van handelen brengt met zich mee dat de betrokkenheid van het kind veel groter is, waardoor de intrinsieke motivatie én het verantwoordelijkheidsgevoel van het kind toenemen. Eigenaarschap van kinderen en 'empowerment', het gevoel controle en zeggenschap te hebben over je eigen situatie en vertrouwen in je eigen capaciteiten om iets te bereiken, zijn sleutelbegrippen bij deze benadering.

Voorbeeldfunctie

Wij zijn ons bewust van onze voorbeeldfunctie. Ons gedrag op het plein, in de school, tijdens uitstapjes e.d. wordt (ongemerkt) geregistreerd door de kinderen. Ook ons gedrag onderling wordt opgemerkt. Een visie op sociale veiligheid en welzijn, die gedragen wordt door alle teamleden, wordt uitgestraald in woord en gebaar. De toon van de leerkracht is belangrijk, evenals de woordkeus.

Aandacht, bevestiging en verantwoordelijkheid

Om te komen tot of behouden van een goed pedagogisch klimaat of om het welzijn van de leerlingen te bevorderen is het hebben en geven van aandacht, bevestiging en verantwoordelijkheid belangrijk

- ✓ Door de kinderen positieve aandacht te schenken, zal het minder de behoefte hebben om op een negatieve wijze de aandacht te vragen;
- ✓ Door bevestigende feedback en complimenten stimuleren we de kinderen om gewenst gedrag te vertonen. Tevens geven we daarmee een impuls aan het zelfvertrouwen van de kinderen. Prijzen kan klassikaal (zonder hierbij een uitzonderingspositie te creëren); dit kan stimulerend werken voor de andere kinderen. Prijzen kan verbaal, maar ook non-verbaal (knipoogje, de duim omhoog). Corrigeren gaat zoveel mogelijk individueel.
- ✓ Ieder teamlid is en voelt zich verantwoordelijk voor de sfeer op school. Dus zijn we er om toezicht te houden, tonen we belangstelling en maken we samen plezier. We accepteren en waarderen het unieke van ieder mens en stimuleren de kinderen tot een dergelijke houding. Ook het geven van verantwoordelijkheid aan kinderen en hen het vertrouwen geven dat ze dit waar kunnen maken is van belang.

Methode

De groepen 1 tot en met 8 werken met de methode Leefstijl. Deze methode geeft handvatten voor de leerkracht om samen met de kinderen te werken aan sociaal-emotionele ontwikkeling, verbinding, levensbeschouwing en burgerschap. De methode geeft stem aan de eigenheid van elk kind en aan de diversiteit binnen de eigen groep, de school, de woonomgeving en de maatschappij.

In de groepen 1 en 2 wordt Leefstijl gebruikt als bronnenboek. Structureel wordt daar gewerkt met 'de bakjes aanpak'. Dat is een sociaal emotionele aanpak. Het besteedt aandacht aan de vier componenten van de sociaal emotionele ontwikkeling en woordenschat, de waarden en normen en vaardigheden en mentaliteit van de kinderen. Ouders worden geïnformeerd over de onderwerpen, die aan bod komen via sociale media (zolang alle ouders hiervan lid zijn, anders worden zij op een andere manier geïnformeerd). Zo weten ook de ouders welk onderwerp een extra accent krijgt. De bakjesaanpak bestaat uit verschillende kaarten, die de leerkracht gebruikt om op sociaal en emotioneel gebied de kinderen te stimuleren in hun ontwikkeling. Onder andere de volgende onderdelen worden gebruikt bij deze aanpak:

- Eigenwijsjes (om positief te leren denken).
- Deugdenkaartjes (om positief sociaal gedrag te bevorderen).
- Praatprikkel (om te leren nadenken / filosoferen).

Daarnaast kan 'een doos vol gevoelens' worden ingezet voor het aanbieden van de basisemoties (blij, boos, bang, droevig), zodat kinderen hun eerste kapstok krijgen om gevoelens een plek te geven.

In groep 3, 4 en 5 wordt meerdere malen per week aandacht besteed aan sociale interactie, filosoferen, concentratiespelletjes, discussiëren, innerlijk gevoelsleven door een kaart van de boom van 'Het Houten Huis' te behandelen. Het Houten Huis is een muziektheatergezelschap, dat voor primair onderwijs een pilot heeft ontwikkeld ter stimulatie van de vaardigheden in debatteren, filosoferen, sociaal- emotionele ontwikkeling, muziek en cultuur.

In groep 6, 7 en 8 is 'de doos' geïntroduceerd. Hierin kunnen alle kinderen een briefje doen naar eigen initiatief. Op die manier kunnen kinderen (wanneer gewenst anoniem) een opmerking maken of een vraag stellen over het reilen en zeilen in de klas. Hierbij kan pestgedrag bijvoorbeeld anoniem gemeld worden, maar als er organisatorische zaken spelen kunnen kinderen dit ook melden. Een voorbeeld is dat een meisje een briefje in de doos heeft gedaan over de omgang met elkaar en de spullen bij de kapstokken. Dit leidt tot aandacht voor en gesprek over dit onderwerp, zodat met elkaar gewerkt kan worden aan oplossingen.

Spreekbeurten en werkstukken

In groep 6 t/m 8 worden spreekbeurten gehouden. In groepen 3, 4 en 5 is er voor kinderen de mogelijkheid om een spreekbeurt te houden is er zeker! Alle kinderen maken de keus voor een onderwerp. Werkstukken (groep 6, 7 en 8) worden gemaakt op basis van vast gelegde afspraken in school. De onderwerpen worden gekozen in overleg met de leerkracht, indien nodig.

Actualiteit en maatschappij

De dag start in groep 6, 7 en 8 met 'De dag vandaag'. Op die manier worden de kinderen dagelijks op de hoogte gesteld van de actualiteiten en is er dagelijks een kans om hierover te spreken. Actuele onderwerpen die zo nodig en/ of indien gewenst verder worden toegelicht door de leerkracht en besproken met de kinderen. De teksten van onze methode begrijpend lezen, Nieuwsbegrip, behelzen ook onderwerpen uit de actualiteit.

Daarnaast wordt er tweewekelijks gedebatteerd met de kinderen uit de midden- en bovenbouw om ze te laten wennen aan het voeren van een discussie en gegrond hun eigen mening te vormen.

Kinderpostzegels:

Jaarlijks doen de kinderen van onze school mee aan het verkopen van postzegels en kaarten. Met de opbrengst worden goede doelen gesteund.

Cultuureducatie

Onze school heeft zijn eigen cultuureducatieplan met een breed aanbod aan activiteiten voor de kinderen van alle leerjaren. Voor het schooljaar 2016-2017 heeft cultuur, theater en kunst prioriteit gekregen. Er is een subsidie toegekend voor de ontwikkeling van dit domein. De cultuur coördinator (Nienke Pietens) werkt samen met de culturele commissie van Adorp. Uit deze samenwerking ontstaan verschillende vormen van aanbod in dit domein. Zo werd in oktober uiting gegeven aan het cultureel aanbod middels het kunsteducatieproject in het kader van de Kinderboekenweek. In januari 2017 wordt gestart met het 'Sleutelbewaardersproject', waarbij er intensiever wordt samengewerkt met de stichting 'Groninger kerken'. Er wordt bij de inrichting van het nieuwe schoolplein rekening gehouden met het realiseren van een buitenpodium, waar kan worden opgetreden en lesgegeven.

Muziek

Samen met ouders geven we in schooljaar 2016-2017 meer aandacht aan het muziekonderwijs. In de bovenbouw worden nummers geschreven samen ouders en worden er in samenspraak met de culturele commissie subsidies aangevraagd om het muziekonderwijs meer inhoud te geven. In maart 2017 nemen we als school deel aan het project 'Schrijf je eigen schoollied' van de Rijdende popschool. Ook wordt er met kerst opgetreden in de kerk door alle kinderen onder muzikale begeleiding.

3.4. Pesten

Pesten is een stelselmatige vorm van agressie, waarbij één of meer kinderen bewust proberen een ander kind fysiek, verbaal of psychologische schade toe te brengen. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld.

Pesten hoort tot de meer omvattende categorie "sociale onveiligheid", daartoe behoren ook fysieke en verbale agressie, discriminatie en andere soorten incidenten. Pesten onderscheidt zich van die incidentensoorten, omdat het indringende en langdurige gevolgen kan hebben voor met name de gepeste, maar ook voor de pester, omstanders en de leerprestaties en sfeer op school (definitie Nederlands Jeugd Instituut).

De lijn op onze school is, dat we t.a.v. pesten als school werken aan preventie, tijdig signaleren, adequaat ingrijpen, nazorg en monitoring. Door te werken aan een positief klimaat met een heldere structuur en afspraken (zie hierboven) werken we er aan pestpreventie. Tegelijkertijd weten we dat pesten overal voorkomt. Daarom blijven we elke dag werken aan dit goede en veilige klimaat en zijn we scherp op signalen die kunnen wijzen op onveilige en peestsituaties. Mocht pesten worden gesignaleerd, dan gebruiken we het zogenaamde Pestprotocol. (zie bijlage 4: extra informatie over pesten en het protocol).

We hebben daarbij oog voor het kind en zijn omgeving en houden een proces rond pesten nauwkeurig in beeld. Ouders worden in een vroegtijdig stadium betrokken bij dit proces om de driehoek ouder / kind / school goed te laten functioneren.

3.5. Het afhandelen van incidenten

Iedereen wordt geacht zich aan de schoolregels te houden. Indien een kind een afspraak niet nakomt of overtreedt, wordt het daar op aangesproken. Daarbij houden we uiteraard rekening met leeftijd, situatie en de gebeurtenis. We kunnen ook met een kind of een groep kinderen in gesprek gaan.

Kinderen leren van fouten of (onbedoeld) fout gedrag en er moeten mogelijkheden worden geboden te leren. Dit doen we, omdat onze schoolregels geen strak keurslijf zijn. Kinderen moeten binnen deze regels op eigen wijze leren functioneren. We bieden als school een kader.

Bij conflictsituatie kunnen we een reflectieblad gebruiken, dat helpt om kinderen inzicht te geven in hun eigen gedrag of situatie. Op dit blad staan de volgende onderdelen: de gebeurtenis, het gevoel daarbij, de gedachte die ze hadden, het concrete gedrag en ze kijken in de toekomst hoe ze in een dergelijke situatie in het vervolg kunnen handelen (zie bijlage 5: het Reflectieformulier).

Bij incidenten (zoals hier onder beschreven) wordt er door de leerkracht een notitie in ParnasSys gemaakt, met een beschrijving van het incident en de afspraken. Bij zeer ernstige incidenten (dit ter beoordeling van de schoolleiding) wordt het incident geregistreerd in het incidentenregistratieformulier (zie bijlage 1). Ouders zijn in dit stadium altijd op de hoogte. Incidenten zijn gedragingen op het gebied van pesten, geweld, vernieling, seksuele intimidatie en discriminatie. De schoolleiding is verantwoordelijk voor de incidentenregistratie. Hiervoor is een formulier opgesteld.

Incidenten, die geregistreerd worden en de daaruit volgende acties:

- ✓ Weglopen van school onder schooltijd: informeren van de ouders, gesprek met het kind. Overleg met ouders over eventuele maatregelen;
- ✓ Pesten: zie hierboven;
- ✓ Lichamelijk geweld: gesprek met het kind en indien nodig (zulks ter beoordeling van leerkracht/intern begeleider en schoolleider) de ouders informeren;
- ✓ Vernieling: gesprek met het kind, de ouders informeren. Bij geringe bedragen een waarschuwing. De tweede keer of hogere bedragen: vergoeden van de vernielde spullen i.o.m. de ouders;
- ✓ Seksuele intimidatie: gesprek met het kind en de ouders informeren. Mogelijke consequentie één keer uitsluiten van de situatie, waarin het gedrag plaats vond.

In het jaarverslag wordt melding gemaakt van de ernstige incidenten, die op school zijn voorgekomen. Deze ernstige incidenten, die als dusdanig worden geregistreerd, worden met het team besproken. De medezeggenschapsraad, die het jaarverslag ook bespreekt, wordt hierbij ook betrokken.

Indien een kind vaak (meerdere keren per dag) ongewenst gedrag vertoont, worden de ouders op de hoogte gesteld en wordt getracht om tot een gezamenlijke aanpak te komen. Eventueel wordt, i.o.m. de ouders door de school, of door de ouders, deskundige hulp ingeroepen.

Bij een zeer ernstige overtreding of herhaaldelijk overtreeden van de regels, bestaat de mogelijkheid, dat het kind door de directeur- bestuurder geschorst wordt. Voor het formulier zie Plaza of de schoolserver.

3.6. Schorsen en verwijderen

Incidenten kunnen dusdanig erg zijn (denk aan geweld), herhaaldelijk terugkeren of een grote impact hebben op kinderen of leerkrachten, dat er tot een schorsing moet worden overgegaan. Dit zal gebeuren op voorstel van de directeur en schriftelijk worden bevestigd aan de ouders. Hiervoor is een protocol opgesteld op bestuurs- en samenwerkingsniveau van Passend Onderwijs.

3.7. Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling: verwijsindex

Onze school heeft deze meldcode ondertekend. Dat is een stappenplan, dat zorgvuldig handelen bij vermoedens van huiselijk geweld en mishandeling ondersteunt. Het uitgangspunt is, dat huiselijk geweld en kindermishandeling strafbaar zijn en moeten worden gemeld. De intern begeleider en schoolleider hebben hiervoor een training gehad. De meldcode beschrijft in vijf stappen wat professionals moeten doen bij vermoedens van geweld.

Stap 1: in kaart brengen van signalen.

Stap 2: overleg met collega's en zo nodig advies vragen aan het Centrum voor Jeugd en Gezin, Veilig Thuis (www.vooreenveiligthuis.nl), het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) of een deskundige op het gebied van letselduiding.

Stap 3: bespreek vermoeden en signalen met ouder(s) en/of jeugdige.

Stap 4: wegen van risico, aard en ernst van het geweld

Stap 5: beslissen: zelf hulp organiseren of melden bij Veilig Thuis / SHG.

Op het moment dat er zorgen zijn t.a.v. van een kind in de context van het gezin of de buurt, kan een melding worden gedaan via de zogenaamde 'Verwijsindex'. Een melding daarbij houdt in, dat alle mogelijk betrokken instanties bij het kind/gezin in beeld zijn. Een melding loopt via de intern begeleider. Ook de schoolleiding wordt vooraf op de hoogte gebracht.

3.8. Klachtenregeling

In iedere organisatie kan het voorkomen dat er, ondanks voorzorgsmaatregelen, klachten zijn. Daarom heeft ons schoolbestuur een klachtenregeling. Ons schoolbestuur is aangesloten bij een landelijke klachtencommissie. De klachtenregeling staat beschreven in de schoolgids.

3.9. Calamiteiten

In geval van calamiteiten, bijvoorbeeld brand, is er een ontruimingsplan opgesteld. Minimaal eens per jaar wordt er een ontruimingsoefening gedaan.

3.10. Uitgangspunt bij afhandeling

Een klacht over sociale veiligheid hoort in eerste instantie bij de leerkracht. Indien dit niet naar tevredenheid wordt opgelost, dan wordt de vertrouwenspersoon (=schoolleider) betrokken. Dit kan ook in een situatie dat de leerkracht steun nodig heeft. Deze stap kan ook gelden voor een ouder of een kind. Voor de taakbeschrijving van de vertrouwenspersoon (zie bijlage 6). Indien er bij een of beide "partijen" onvrede blijft bestaan of het proces niet optimaal verloopt, wordt de directeur ingeseind, die handelend op kan treden.

Indien dit ook niet tot een bevredigende oplossing leidt, kan de directeur- bestuurder worden in geschakeld. Ouders kunnen een klacht indienen bij de vertrouwenspersonen van L&E (schoolgids) of bij de Landelijke Klachten Commissie. Opgemerkt dient te worden, dat klachten die daar komen vooral over communicatie rond incidenten gaan en niet over incidenten zelf. Dus een goede en heldere communicatie is een rode draad in het be- en afhandelen van klachten.

3.11. De weg naar de gewenste situatie

Aandachtsgebied	Huidige situatie	Opmerkingen
Sociaal-emotionele ontwikkeling	Voldoende	Afname van ZIEN! bakjesaanpak en leefstijl als bronnenboek.
Schoolregels	Voldoende	
Welzijn leerlingen	Voldoende	We gebruiken ZIEN! en DORR en de uitkomsten van het tevredenheidsonderzoek.
Welzijn ouders	Voldoende	Het tevredenheidsonderzoek wordt eens per 2 jaar afgenomen. Er zijn korte lijnen met de ouders door

		hoge ouderparticipatie.
Welzijn leerkrachten	Voldoende	Eens per 2 jaar een functioneringsgesprek. De RI&E wordt afgenomen en eens per 2 jaar een tevredenheidsonderzoek.
Incidentregistratie	Voldoende	Duidelijkheid betreffende de wijze van registreren en de wijze van omgang ten aanzien van de incidenten. De incidenten worden gemeld bij de IB-er en besproken tijdens de zorgvergadering.
Methode sociaal-emotionele ontwikkeling, evenals burgerschaps-zin en integratie	Voldoende	Leefstijl Groep ½ tevens Bakjesaanpak + een doos vol gevoelens.
Aandacht voor actualiteit	Voldoende	De dag vandaag. Jeugdjournaal voor Nieuwsbegrip (groep 4 t/m 8, groep 4 tweede helft van het jaar).
Geestelijke stromingen	Voldoende	In de lessen wereldoriëntatie, HVO en GVO.
Wereldoriëntatie	Voldoende	In groep 1 t/m 4: thematisch. In groep 5 t/m 8: a.d.h.v. de methodes natuur, geschiedenis, aardrijkskunde.
Bevorderen eigenaarschap	In ontwikkeling	Per 2016 -2017 wordt er geëxperimenteerd met omgekeerde oudergesprekken in de onderbouw. Daarnaast worden kinderen van groep 7 en 8 betrokken bij de zgn. 10-minutengesprekken. Op het gebied van rekenen is gepersonaliseerd onderwijs ingevoerd (met daarin o.a. vormen van coöperatief werken). De overstap naar andere vakgebieden wordt gemaakt na regelmatige evaluatie van het onderwijsproces.

3.12. Evaluatie en borging

Aandachtsgebied	Evaluatie	Borging
Sociaal-emotionele ontwikkeling	ZIEN! wordt 2 x per jaar besproken op teamvergadering.	De afname van ZIEN! staat op de toetskalender.
Schoolregels	Jaarlijks worden de regels besproken en getoetst op de naleving en bruikbaarheid, zowel in de klas als in het team.	De kapstok schoolregels staan vermeld in hoofdstuk 3.2. De toegepaste uitwerking per groep in de klas.
Welzijn kinderen	De opbrengsten van het tevredenheidsonderzoek worden in het team en met de MR besproken.	Tevredenheids-onderzoek opnemen in de activiteitenkalender.
Welzijn leerkrachten	Afhankelijk van de situatie; bespreken in het team en/of met de boven schoolse directie.	Functioneringsgesprek, RI&E en het tevredenheidsonderzoek.
Incidentregistratie	De incidenten worden besproken tijdens de zorgvergadering.	Het formulier incidentregistratie wordt bijgehouden door de IB-er. De procedure van melding van de incidenten staat beschreven in de schoolgids en het vademecum.
Methode sociaal-emotionele ontwikkeling / burgerschapszin / integratie	We hebben Leefstijl en voor groep 1/2 de bakjesaanpak + een doos vol gevoelens geïmplementeerd en geëvalueerd en we zijn tevreden.	Eventuele aanvullende afspraken komen in het vademecum.
Aandacht voor	Voldoende	De dag vandaag dagelijks in groep 6, 7

actualiteit		en 8 Jeugdjournaal voor Nieuwsbegrip
Geestelijke stromingen	Voldoende	Leefstijl, GVO, HVO en geschiedenislessen
Wereldoriëntatie	Voldoende	In groep 1 t/m 4: thematisch. In groep 5 t/m 8: a.d.h.v. de methodes natuur, geschiedenis, aardrijkskunde.
Bevorderen eigenaarschap	Evalueren juni 2017	

De bijlagen

Kijkwijzer Pedagogisch Handelen, het formulier Functioneringsgesprekken, de RI&E, het ontruimingsplan zijn te vinden op de schoolserver en staan op Plaza (intranet van L&E).

De volgende bijlagen zijn opgenomen in dit plan

- Bijlage 1:** **Formulier incidenten registratie.**
- Bijlage 2:** **De domeinen democratie, participatie en identiteit (per groep).**
- Bijlage 3:** **Voorbeelden van gedrag passend bij onze kapstok regels (kinderen, leerkrachten en ouders).**
- Bijlage 4:** **Pesten (achtergrond en protocol).**
- Bijlage 5:** **De vier G's; reflectieblad door kinderen bij incidenten.**
- Bijlage 6:** **De vertrouwenspersoon.**
- Bijlage 7:** **Afspraken met betrekking tot 'teambuilding met ouders'.**

Bijlage 1 Incidenten registratie (zit als aparte notificatiecategorie in ParnasSys)

Aard incident:

- | | |
|------------------------|---------------------|
| 0 Pesten | 0 Bedreigen |
| 0 Vernieling | 0 Agressie |
| 0 Vechtpartij | 0 Spijbelen |
| 0 Weglopen | 0 Brand |
| 0 Diefstal | 0 Discriminatie |
| 0 Seksuele intimidatie | 0 Seksueel misbruik |

Omschrijving incident:

.....
.....
.....

Aanpak n.a.v. het incident:

.....
.....
.....

Ingevuld door:

Handtekening:

.....

.....

Evaluatie aanpak:

.....
.....
.....
.....

Bijlage 2 De domeinen democratie, participatie en identiteit (per groep)

Domein: democratie

Groep	Leerinhouden			Ervaringen	
	Kennis en inzicht	Vaardigheden	Houdingen	Binnenschools	Buitenschools
1/2	-Regels en afspraken	-meedoen aan gesprekken in de groep -afspraken nakomen die in de groep gemaakt zijn	-luisteren; afspraken nakomen	-afspraken en regels maken -deelname in klassenkring -spelen en werken in gemengde groepen	-mate waarin democratische besluitvorming thuis plaatsvindt
3/4/5	-monarchie, dictatuur, democratie -gemeentebestuur en landschapsbestuur	-afspraken nakomen en in groep oplossingen vinden bij conflicten; problemen -eigen standpunt bepalen en bijstellen -omgaan met kritiek -debatteren	-gelijke behandeling jongens en meisjes -vreedzaamheid -anderen de gelegenheid geven zich te uiten -neerleggen bij meerderheidsbesluit in groep	-in groepjes samenwerken -klassenverteenwoordiger -kinderraad -in kring besluiten nemen over klassenaangelegenheden -meisjes en jongens krijgen dezelfde kansen en taken -anti-pestaanpak	-rolverdeling in teamsport -hiërarchie in vriendenclub -inspraak in gezinszaken thuis -Jeugd-journaal -Kinderkrant
6/7/8	-democratie, republiek, ontstaansgeschiedenis Ned. als republiek -Europese gemeenschap, Verenigde Naties -wetten -politieke partijen -machtsmisbruik, onderdrukking, recht en onrecht -rechtspraak -kinderrechten	-kritische vragen kunnen stellen bij maatschappelijke ontwikkelingen -informatie beoordelen -eigen standpunt toelichten en verdedigen in discussie -voor- en nadelen democratie, republiek en monarchie beargumenteren -debatteren	-gelijke behandeling etnische groepen -solidariteit -vertrouwen in instituties en instellingen -kritische houding ten aanzien van maatschappelijke kwesties	-vier vrijheid (4/5 mei)	-lezen (jeugd)krant -bespreken van maatschappelijke kwesties thuis

Domein: participatie

Groep	Leerinhouden			Ervaringen	
	Kennis en inzicht	Vaardigheden	Houdingen	Binnenschools	Buitenschools
1/2	-samenleving: dorp land	-spreken en luisteren	-betrokkenheid (bij groep)	-helpen opruimen / lokaal vege door jongens en meisjes	
3/4/5	-rechten van het kind -samenleving: provincie, wijk Europa	-invloed uitoefenen op besluitvorming in eigen groep -inzicht in eigen capaciteiten -aandragen	-verantwoordelijkheid voor groep / school -creativiteit -assertiviteit -bereidheid	-besluitvorming over klassenaangelegenheden -meedoen geldinzamel-	-verenigingsleven -structureel uitvoeren van kleine taken thuis

		oplossingen -meedoen aan georganiseerde actie voor klas / school	bijdrage te leveren aan kwaliteit omgeving (sociaal en fysiek)	actie voor een goed doel -wisselende taken / verantwoordelijkheden in klas / school -actie om de buurt netjes te houden -kaart sturen naar / bezoek brengen aan zieke leerling	-incidenteel helpen van familielid / bureu -zakgeld
6/7/8	-rollen in vergaderingen: voorzitter, secretaris, penningmeester -samenleving: regio, werelddelen -ongelijkheid en discriminatie	-initiëren /organiseren van school/klassen activiteit -invloed uitoefenen op besluitvorming met leerlingen uit meerdere groepen -eigen opvatting omzetten in activiteit	-verantwoordelijkheid buitenschools -betrokkenheid bij school	-klassen-vertegenwoordiger -Kinderraad -initiatief nemen tot of organiseren van actie voor een goed doel -aspect van leefbaarheid van de school -acties ter verbetering buurt / school -tutor voor Iln uit een lagere groep	-verenigingsleven -lidmaatschap ideële organisatie

Domein: identiteit

Groep	Leerinhouden			Ervaringen	
	Kennis en inzicht	Vaardigheden	Houdingen	Binnenschools	Buitenschools
1/3	-mensen hebben overéénkomsten en verschillen -mensen hebben elkaar nodig -wel of niet geloven, God, kerk, moskee	-onderscheiden van ik en de ander (uniciteit) -uiten van gevoelens, wensen en opvattingen	-respectvol omgaan met anderen -empathie -anderen willen helpen	-samen spelen en samen werken met verschillende kinderen -bezoeken buitenschoolse instantie	-eerste contacten in de buurt -geloofsovertuiging thuis
4/6	-christendom, islam, reïncarnatie -nationaliteit -verschillende gezinssituaties en leefvormen -persoonlijke held, idool	-inzicht in eigen mogelijkheden, beperkingen en opvattingen -inzicht in verschillen tussen mensen -verplaatsen in de ander / perspectiefwisseling -rekening houden met opvattingen van anderen -herkennen uitingen cultuur en religie in straatbeeld -herkennen van discriminatie -zelf onderscheid	-gelijkwaardigheid -zelfkennis -zelfwaardering -anderen willen betrekken	- gestructureerde groepsopdrachten met verschillende kinderen -feesten met religieuze achtergrond vieren -bezoeken van bijzondere plekken in de regio -vieren koningsdag -leren over eigen	-vrienden in de buurt bewust kiezen -deelname aan identiteitsgebonden sociale structuren -kennis maken met geloofsovertuiging bij vriendjes thuis -identificeren met voorbeeldfiguur

		maken tussen goed en slecht		woonomgeving : bijv. straatnamen herleiden -saamhorigheid in de klas ervaren	
7/8	-godsdienstvrijheid -Vrede van munster -hindoeïsme, humanisme -multiculturele samenleving -symboliek en rituelen -etnische groepen in de samenleving -vooroordeel -jongerencultuur	-herkennen symboliek in kunstuitingen -stereotypen herkennen -omgaan met vrijheden en beperkingen -zelf onderscheid maken tussen goed en slecht en dit vergelijken met wat gangbaar is in de samenleving -herkennen van discriminatie -omgaan met uitsluiting	-waarderen van verschillen	-geestelijke stromingen -bijwonen religieus ritueel -viering 4/5 mei -volgen troonrede	-zelf deelnemen aan religieuze of identiteitsgebonden groep -met begeleider bezoeken cultureel / sportevenement -verbinden met een groep in de omgeving

Bijlage 3 Voorbeelden van gedrag passend bij onze kapstokregels

Voorbeelden van gedrag passend bij onze kapstokregels:

De basis van onze schoolregels zijn de volgende:

- ✓ Voor groot en klein zullen we aardig zijn.
- ✓ We zullen goed voor de spullen zorgen, zodat we ze weer goed kunnen gebruiken morgen.
- ✓ De school is een wandelgebied, buiten hoeft dat lekker niet.

De wijze waarop leerkrachten met leerlingen omgaan, hoe leerlingen onderling met elkaar omgaan, de omgang tussen leerkrachten onderling, het omgaan van leerkrachten met ouders en de omgang tussen ouders onderling bepaalt mede de cultuur en de sfeer op school. Wij doen dit op basis van onze kapstokregels. Om de eerste twee afspraken (wellicht ten overvloede) te larderen met voorbeelden, per onderdeel:

Voor groot en klein zullen we aardig zijn; hoe doen we dat bijvoorbeeld?

leerlingen:

- ✓ Ik help andere kinderen wanneer ze om hulp vragen.
- ✓ Ik help andere kinderen wanneer ik zie dat ze hulp nodig hebben.
- ✓ Ik geef het goede voorbeeld aan andere kinderen.
- ✓ Ik geef het meteen door aan de leerkracht wanneer ik merk dat een klasgenootje gepest wordt. Dit is geen klikken, dit is een klasgenootje in bescherming nemen en helpen. Wij gebruiken de stappen van het pestprotocol.
- ✓ Ik accepteer en respecteer iedereen zoals hij/zij is.
- ✓ Ik begroet en neem afscheid van leerkrachten.
- ✓ Ik los mijn problemen op met behulp van praten.
- ✓ Ik spreek de leerkracht en andere volwassenen op een beleefde manier aan.

leerkrachten:

- ✓ Ik zorg voor een veilige, prettige sfeer in de groep.
- ✓ Ik zorg voor een stimulerende leeromgeving.
- ✓ Ik ga op een consequente manier om met mijn leerlingen.
- ✓ Ik stel ouders op de hoogte wanneer een kind moet nablijven.
- ✓ Ik bespreek problemen, misverstanden en moeilijkheden met diegenen die erbij betrokken zijn.
- ✓ Ik zorg voor een duidelijke rapportage naar ouders.
- ✓ Ik sta open voor vragen van ouders.
- ✓ Ik neem contact op met de ouders van een leerling, indien deze zich regelmatig niet heeft gehouden aan afspraken.
- ✓ Ik neem het serieus wanneer een kind mij iets vertelt..
- ✓ Ik zal het van te voren aangeven wanneer ik in moet grijpen, bijvoorbeeld wanneer kinderen vechten.
- ✓ Ik leer de kinderen om te gaan met onze regels en geef hierbij zelf steeds het goede voorbeeld.
- ✓ Ik geef de leerlingen complimenten en toon waardering voor gemaakt werk.
- ✓ Ik begroet en neem afscheid van leerlingen. Ten teken 'ik heb je gezien'.
- ✓ Ik benoem het gedrag van een kind ("het is niet aardig een gum van iemand af te pakken") en zeg niets negatiefs/ongunstigs over de persoonlijkheid van een kind.
- ✓ Ik spreek de leerlingen op een positieve manier aan.
- ✓ Ik toon interesse en belangstelling in de leefwereld van leerlingen.
- ✓ Ik sluit een vervelende situatie altijd positief af.
- ✓ Ik zeg niets negatiefs/ongunstigs over een ouder in aanwezigheid een kind/kinderen of een ouder/ouders.

ouders:

- ✓ Ik besteed aandacht aan het werk en aan de spullen die mijn kind meebrengt.
- ✓ Ik neem contact op met de leerkracht wanneer mijn kind thuis komt met een verhaal waar ik me zorgen om maak.

- ✓ Ik zorg ervoor, dat mijn kind op tijd op school is en dat ik zelf voor 8.30 uur de school verlaat.
- ✓ Ik let erop, dat mijn kind de spullen die hij/zij nodig heeft in een tas mee naar school neemt.
- ✓ Ik haal mijn kind op tijd op.
- ✓ Ik zorg ervoor, dat de school beschikt over de juiste adresgegevens en over de juiste telefoonnummers. Indien deze gegevens wijzigen, geef ik dit door.
- ✓ Ik geef een extra telefoonnummer door zodat de school in noodgevallen altijd iemand kan bereiken.
- ✓ Ik lees de informatie die ik via de nieuwsbrief of via andere brieven. Wanneer ik iets niet goed begrijp, vraag ik de leerkracht om uitleg. Indien nodig reageer ik op tijd.
- ✓ Ik geef persoonlijk of telefonisch tussen 8.00 uur en 8.20 uur door wanneer mijn kind ziek is.
- ✓ Ik houd me aan de regels voor het aanvragen van verlof. Informatie hierover kan ik vinden in de schoolgids of op de site.
- ✓ Ik spreek de leerkrachten, andere ouders en kinderen respectvol aan.
- ✓ Ik zeg niets negatiefs/ongunstigs over de persoonlijkheid van een kind in aanwezigheid van mijn kind, andere kinderen en/of ouders.
- ✓ Ik zeg niets negatiefs/ongunstigs over een leerkracht in aanwezigheid van mijn kind of andere kinderen.
- ✓ Ik informeer de leerkracht wanneer er dingen voorgevallen zijn die van invloed zijn op het welbevinden/gedrag van mijn kind.
- ✓ Ik bespreek voorvallen waarbij mijn kind betrokken is, met de leerkracht. Het doel daarbij is steeds om een probleem op een correcte manier op te lossen.

<p>We zullen goed voor de spullen zorgen, zodat we ze goed kunnen gebruiken morgen; hoe doen we dat bijvoorbeeld</p>

leerlingen:

- ✓ Ik help mee de klas, de school en de omgeving opgeruimd en schoon te houden.
- ✓ Ik ruim mijn jas en tas zelf netjes op.
- ✓ Ik gebruik spullen waarvoor ze bedoeld zijn en ga er zuinig mee om.
- ✓ Ik ruim materialen op en zet ze, nadat ik ze gebruikt heb, terug waar ze horen.
- ✓ Ik ben op de hoogte van het internetprotocol en houd me aan de regels hiervan.
- ✓ Ik houd rekening met anderen als ik door het gebouw loop.

leerkrachten:

- ✓ Ik zorg voor een opgeruimde en gestructureerde werkomgeving voor de leerlingen.
- ✓ Ik ruim materialen op en zet ze, nadat ik ze gebruikt heb, terug waar ze horen.
- ✓ Ik ga op een verantwoorde en zuinige manier om met materialen en energie.

ouders:

- ✓ Ik zorg ervoor dat kosten worden vergoed van door mijn kind stuk gemaakte materialen.

Bijlage 4 Pesten

Het ontstaan van pesten is een fenomeen dat niet uit te bannen is in sociale contexten. Wel is het vroegtijdig te herkennen en zijn er beproefde aanpakken mogelijk. In het beleidsstuk *Sociale veiligheid, pedagogisch klimaat, burgerschap en integratie* staat in grote lijnen welke visie wij op die terreinen hebben. Vanwege de ernstige gevolgen van pesten deze bijlage op het specifieke onderdeel Pesten. Zie ook Pestweb.nl of informatie op o.a. de site van VOO.

1. Vooraf

Pestgedrag is een niet te ontkennen fenomeen, dat voorkomt bij zowel kinderen als volwassenen. Een fenomeen, dat zich voordoet, niet alleen binnen het gezin, in de hobbyclub, kinderbeschermingstehuizen, de voetbalvereniging en in en rondom de school, maar zich ook op een nog veel bredere schaal binnen de samenleving. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het pestgedrag van volwassenen binnen de werkomgeving, vrouwen- en kindermishandeling, seksueel misbruik en ongewenste intimiteiten.

Pestgedrag in en rondom onze school belemmert niet alleen de voortgang van het onderwijsleerproces, doordat veel tijd aan de oplossing van dergelijk gedrag moet worden besteed, maar doet ook absoluut inbreuk op onze visie, dat wij in onze school een veilige en kindvriendelijke leefomgeving willen nastreven.

2. Plagen of Pesten

Pesten kent duidelijk andere kenmerken dan plagen. Uit een plaagsituatie kan mogelijk een pestsituatie voortvloeien. Een duidelijk overzicht van de kenmerken van PLAGEN en PESTEN, en de gevolgen van dit gedrag vormt een basis voor het signaleren van pestgedrag:

PLAGEN

- Is onschuldig, en gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor.
Is van korte duur, of gebeurt slechts tijdelijk.
- Speelt zich af tussen 'gelijken' ('Twee honden vechten om hetzelfde been').
- Is meestal te verdragen, of zelfs leuk maar kan ook kwetsend of agressief zijn.
- Meestal één tegen één.
- Wie wie plaagt, ligt niet vast. De tegenpartijen wisselen keer op keer.

GEVOLGEN

- 'Schaafwond' of korte draaglijke pijn (hoort bij het spel). Wordt soms ook als prettig ervaren ('Plagen is kusjes vragen').
- De vroegere relaties worden vlug weer hersteld. De ruzie of het conflict wordt spoedig bijgelegd.
- Men blijft opgenomen in de groep.
- De groep lijdt er niet echt onder.

PESTEN

- Gebeurt berekenend (men weet meestal vooraf goed, wie, hoe en wanneer men gaat pesten). Men wil bewust iemand kwetsen of kleineren.
- Is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf en na korte tijd).
- Ongelijke strijd. De onmachtsgedrag van de gepeste staan tegenover de machtsgevoelens van de pester.
- De pestker heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen.
- Meestal een groep (pester en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer.
- Er bestaat een neiging tot een vaste structuur. De pesters zijn meestal dezelfde, net zoals de slachtoffers (mogelijk wisselend door omstandigheden).

GEVOLGEN

- Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als psychisch) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn en ook lang naslepen.
- Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen. Het herstel verloopt heel moeizaam.
- Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind. Aan de basisbehoefte om 'Bij de groep te horen' wordt niet voldaan.
- De groep lijdt onder een dreigend en

onveilig klimaat. Iedereen is angstig, en men wantrouwt elkaar. Er is daardoor weinig openheid en spontaniteit. Er zijn weinig of geen echte vrienden binnen de groep.

PESTPROTOCOL; een hulpmiddel

Pesten op school

Hoe ga je er mee om?

Pesten (inclusief digitaal pesten) komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien. Wij leggen onze accenten met name in de preventieve sfeer. Mocht het pesten wel ontstaan dan pakken we dat als school serieus op. Daar zijn voorwaarden aan verbonden:

VOORWAARDEN

Pesten moet als probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende groep), leerkrachten en de ouders/ verzorgers (hierna genoemd: ouders)

De school moet proberen pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld.

Als pesten optreedt, moeten leerkrachten (in samenwerking met de ouders) dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen.

Wanneer pesten ondanks alle inspanningen toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak.

Wanneer het probleem niet op de juiste wijze wordt aangepakt of de aanpak niet het gewenste resultaat oplevert dan is de inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig. Deze kan het probleem onderzoeken, deskundigen raadplegen en het bevoegd gezag adviseren.

Op iedere school is een **vertrouwenspersoon** aangesteld. (=de schoolleider

* Signalen van pesterijen kunnen o.a. zijn:

- ❖ *altijd een bijnaam, veelal niet bij de eigen naam noemen*
- ❖ *zogenaamde leuke opmerkingen maken over of ten koste van een klasgenoot*
- ❖ *een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven*
- ❖ *briefjes doorgeven die gaan over een medeleerling*
- ❖ *beledigen*
- ❖ *opmerkingen maken over kleding*
- ❖ *isoleren*
- ❖ *buiten school opwachten, slaan of schoppen*
- ❖ *op weg naar huis achterna rijden*
- ❖ *naar het huis van het slachtoffer gaan*
- ❖ *bezittingen afpakken*
- ❖ *schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer*

Deze lijst kan nog verder worden uitgebreid: je kunt het zo gek niet bedenken of volwassenen en dus ook leerlingen hebben het bedacht. Leerkrachten en ouders moeten daarom alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun norm overschrijden.

HET PROBLEEM DAT PESTEN HEET:

- ❖ De piek van het pesten ligt tussen 10 en 14 jaar, maar ook in lagere en hogere groepen kan er gepest worden.

- ❖ Een pestproject is niet voldoende om een eind te maken aan het pestprobleem. Het is beter om het onderwerp regelmatig aan de orde te laten komen, zodat het ook preventief kan werken.

HOE WILLEN WIJ DAAR MEE OMGAAN?

- ❖ Op school willen we regelmatig een onderwerp als veiligheid, omgaan met elkaar, aanpak van ruzies et cetera (in de kring) aan de orde stellen.
- ❖ Andere werkvormen zijn ook denkbaar, zoals; spreekbeurten, rollenspelen, regels met elkaar afspreken over omgaan met elkaar en groepsopdrachten.
- ❖ Het voorbeeld van de leerkrachten (en thuis de ouders) is van groot belang. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken. Agressief gedrag van leerkrachten, ouders en de leerlingen wordt niet geaccepteerd. Leerkrachten horen duidelijk stelling te nemen tegen dergelijke gedragingen.
- ❖ Een effectieve methode om pesten te stoppen of binnen de perken te houden, is het afspreken en handhaven van regels voor de leerlingen, maar ook met de ouders.

REGEL 1:

De belangrijkste stelregel is: Word je gepest, praat er dan thuis en op school over. Je mag het niet geheim houden!!

REGEL 2:

Een tweede stelregel is dat een medeleerling ook de verantwoordelijkheid heeft om het pestprobleem bij de leerkracht aan te kaarten. Alle leerlingen zijn immers verantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep. Daarom wordt vanaf de kleutergroep al geleerd dat het inschakelen van een leerkracht omdat jij of een ander wordt gepest of omdat je ruzie hebt en er zelf niet uitkomt, geen klikken is. Klikken doe je omdat je wilt dat een ander straf krijgt, bij klagen over het gedrag van een ander hoop je dat het ongewenste gedrag ophoudt.

REGEL 3:

Samenwerken zonder bemoeienissen:

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken over haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te komen lossen. Bij problemen van pesten zullen de directie en de leerkrachten hun verantwoordelijkheid (moeten) nemen en indien nodig overleg voeren met de ouders. De inbreng van de ouders blijft bij voorkeur beperkt tot het aanreiken van informatie, tot het geven van suggesties en tot het ondersteunen van de aanpak van de school.

REGELS DIE GELDEN IN ALLE GROEPEN zijn onze kapstokregels en de regels die per groep zijn afgesproken.

Regels die –zeker als er onrust gaat ontstaat of is- extra accent kunnen krijgen zijn:

1.	Doe niets bij een ander kind, wat jezelf ook niet prettig zou vinden.
2.	Kom niet aan een ander als de ander dat niet wil.
3.	We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.
4.	Als je kwaad bent ga je niet slaan, schoppen, krabben (je komt niet aan de ander). Probeer eerst samen te praten. Ga anders naar de meester of de juf.
5.	Niet: zomaar klikken. Wel: aan de juf of meester vertellen als er iets gebeurt wat je niet prettig of gevaarlijk vindt of wanneer jezelf of iemand anders wordt gepest.
6.	Blijft de pester doorgaan dan aan de meester of juf vertellen. <i>Kinderen die pesten zitten zelf in de nesten !</i>
7.	Word je gepest praat er thuis ook over, je moet het niet geheim houden.
8.	Uitlachen, roddelen en dingen afpakken of kinderen buitensluiten vinden we niet goed.
9.	Niet aan spullen van een ander zitten.
10.	Luisteren naar elkaar.

11. Iemand niet op het uiterlijk beoordelen of beoordeeld worden.

12. Nieuwe kinderen willen we goed ontvangen en opvangen. Zij zijn ook welkom op onze school.

13. Opzettelijk iemand pijn doen, opwachten buiten school, achterna zitten om te pesten is beslist niet toegestaan.

14. Probeer ook zelf een ruzie met praten op te lossen. Na het uitpraten kunnen we ook weer vergeven en vergeten.

AANPAK VAN DE RUZIES EN PESTGEDRAG IN VIER STAPPEN:

Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten proberen zij en wij:

STAP 1: Er eerst zelf (en samen) uit te komen.

STAP 2: Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt) heeft deze het recht en de plicht het probleem aan de meester of juf voor te leggen.

STAP 3: De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderinggesprek en probeert samen met hen de ruzie of pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. Bij herhaling van pesterijen / ruzies tussen dezelfde leerlingen volgen sancties (zie bij consequenties). Het reflectieformulier wordt gebruikt.

STAP 4: Bij herhaaldelijke ruzie / pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een bestraffend gesprek met de leerling die pest / ruzie maakt. De fases van bestraffen treden in werking (zie bij consequenties). De leerkracht maakt een aantekening in het volgsysteem en neemt bij herhaling de ouders op de hoogte van het ruzie-pestgedrag. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing.

De leerkracht biedt altijd hulp aan de gepeste en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen.

CONSEQUENTIES

De leerkracht heeft het idee dat er sprake is van onderhuids pesten:

In zo'n geval stelt de leerkracht een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de klas te komen.

De leerkracht ziet dat een leerling wordt gepest (of de gepeste of medeleerlingen komen het bij hem melden). En vervolgens leveren stap 1 t/m 4 geen positief resultaat op voor de gepeste:

De leerkracht neemt duidelijk een stelling in.

De straf is opgebouwd in 5 fases; afhankelijk hoelang de pester door blijft gaan met zijn/ haar pestgedrag en geen verbetering vertoond in zijn / haar gedrag:

FASE 1:

- ❖ Door gesprek: bewustwording voor wat hij met het gepeste kind uithaalt
- ❖ Afspraken maken met de pester over gedragsveranderingen. De naleving van deze afspraken komen aan het einde van iedere week (voor een periode) in een kort gesprek aan de orde.

- ❖ Ouders worden op de hoogte gesteld
- ❖ Intern begeleider en locatietoördinator (=tevens vertrouwenspersoon) worden op de hoogte gesteld

FASE 2:

- ❖ Een gesprek met de ouders, als voorgaande acties op niets uitlopen. De medewerking van de ouders wordt nadrukkelijk gevraagd om een einde aan het probleem te maken.
- ❖ De directeur wordt op de hoogte gesteld

FASE 3:

- ❖ Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld zoals de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk. Ook kan er een extern programma (bijv. Rots en Water) worden ingezet voor de hele groep.

FASE 4:

- ❖ Bij aanhoudend pestgedrag kan er voor gekozen worden om een leerling tijdelijk in een andere groep te plaatsen, binnen de school. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden.

FASE 5:

- ❖ In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden.

BEGELEIDING VAN DE GEPESTE LEERLING:

✓ Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest.
✓ Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten.
✓ Weerbaarheid van het kind in kaart brengen en mogelijk versterken
✓ Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
✓ Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen.
✓ Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
✓ Nagaan welke oplossing het kind zelf wil.
✓ Sterke kanten van de leerling benadrukken.
✓ Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt.
✓ Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s).
✓ Het gepeste kind niet over beschermen bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen'. Hiermee plaats je het gepeste kind juist in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen.

BEGELEIDING VAN DE PESTER:

✓ Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/ pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen).
✓ Laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste.
✓ Excuses aan laten bieden.
✓ In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft.
✓ Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest – belonen als kind zich aan de regels houdt.
✓ Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst- nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren.
✓ Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?
✓ Zoeken van een sport of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.
✓ Inschakelen hulp: sociale vaardigheidstrainingen; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD.

* Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- ❖ Een problematische thuissituatie
- ❖ Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- ❖ Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt

- ❖ Voortdurend met elkaar de competitie aan gaan
- ❖ Een voortdurende strijd om macht in de klas of in de buurt.

BEGELEIDING VAN/ AANDACHT VOOR DE ZWIJGERS/ OMSTANDERS:

✓	Praten over pesten en over hun eigen rol daarbij. Maak kinderen bewust van hun rol als omstander in een peestsituatie. Je bent omstander als je op een of andere manier betrokken bent bij het pesten, terwijl je niet zelf pest of gepest wordt.
✓	Praten; zoeken naar de reden dat iemand omstander is (bang om zelf gepest te worden, erbij willen horen, verveling).
✓	Laten inzien wat het effect van zijn/ haar gedrag is voor de gepeste en de pester. Omstanders doen mee met de pesters of kijken toe. Ze grijpen meestal niet in. Zonder dat zij zich ervan bewust zijn, hebben ze invloed op het pesten. Juist zij kunnen pesten aanpakken.
✓	Zoeken en oefenen van een andere reactie, wat kun je doen om de gepeste te steunen en de pester te stoppen.
✓	Afhankelijk van rol: Excuses aan laten bieden.

ADVIEZEN AAN DE OUDERS VAN ONZE SCHOOL:

Ouders van gepeste kinderen:

a.	Houd de communicatie met uw kind open, blij in gesprek met uw kind
b.	Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken
c.	Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken
d.	Door positieve stimulering en zogenaamde schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen
e.	Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
f.	Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Ouders van pesters:

a.	Neem het probleem van uw kind serieus
b.	Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden
c.	Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
d.	Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
e.	Besteed extra aandacht aan uw kind
f.	Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
g.	Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind
h.	Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat

Alle andere ouders:

a.	Neem de ouders van het gepeste kind serieus
b.	Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan
c.	Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
d.	Geef zelf het goede voorbeeld
e.	Leer uw kind voor anderen op te komen.
f.	Leer uw kind voor zichzelf op te komen

Dit PESTPROTOCOL heeft als doel:

dat kinderen zich veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken.

Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan.

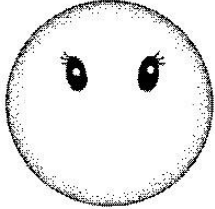


Gebeurtenis

Er gebeurde:

.....
.....
.....

Gevoel

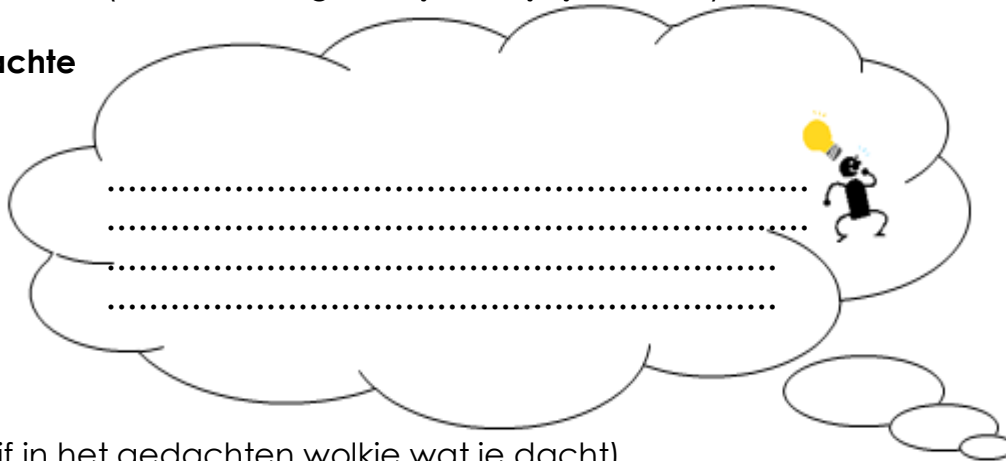


Ik voelde:

.....
.....
.....

(teken in het gezichtje hoe je je voelde)

Gedachte



(schrijf in het gedachten wolkje wat je dacht)

Gedrag

Ik deed:

.....
.....
.....

En nu verder

Een volgende keer ga ik:

.....
.....
.....

Naam:



Bijlage 6 De vertrouwenspersoon

DE FUNCTIE VAN VERTROUWENSPERSOON (= schoolleider)

De vertrouwenspersoon werkzaam in het onderwijs is aangesteld als aanspreekpunt voor klachten. De klachten kunnen afkomstig zijn van leerlingen, hun ouders en van personeelsleden.

Taken

De drie hoofdtaken van de vertrouwenspersoon zijn:

1. Opvang, ondersteuning en begeleiding van de klager. Hem of haar helpen tevens helpen wegen te wijzen om de klacht gehoord en opgelost te krijgen. Ook kan de vertrouwenspersoon helpen bij het herstellen van relaties.
2. Voorlichting geven over uw functie én over vormen van ongewenst gedrag en daar nodig of gewenst preventieve activiteiten organiseren gericht op voorkomen van ongewenst gedrag en onveiligheid.
3. Beleidsadvies geven aan directie/bestuur van de school gericht op de bevordering van de sociale veiligheid.

Wat valt onder deze taak?

Bij twijfel over de invulling van deze taak, kunnen de volgende vragen gesteld worden:

- Speelt de situatie binnen de school?
- Behandelt de klachtencommissie uiteindelijk deze klacht?

Als er op één van deze vragen met 'ja' geantwoord kan worden, dan valt het in uw takenpakket.

Tot slot:

Bij klachten van ouders of leerkrachten die niet of onvoldoende kunnen worden afgehandeld door de vertrouwenspersoon op school bestaat, de mogelijkheid de klacht of het ongenoegen neer te leggen bij de directeur. Indien dat geen of onvoldoende soelaas biedt, kan de sectordirecteur worden benaderd. Ook kan gebruikt worden gemaakt van de onafhankelijke vertrouwenspersonen binnen Lauwers en Eems. Zie hiervoor 3.10 van het bijbehorende beleidsstuk.

Bijlage 7 Afspraken met betrekking tot 'teambuilding met ouders'

Wij beloven elkaar dat:

1. we samen zoeken naar het beste voor elk kind, ieder met onze eigen deskundigheid en persoonlijkheid.
2. we elkaar in onze waarde laten door elkaars rol te respecteren en door respectvol met en over elkaar te praten.
3. we elkaar begrijpen voordat we begrepen worden.
4. we beschikbaar voor elkaar zijn. We reageren zo snel mogelijk en beschikken over elkaar actuele telefoonnummer en emailadres. Natuurlijk houden we rekening met elkaars agenda.
5. we niet op onze strepen gaan staan, maar elkaars rol en beslissingsbevoegdheid accepteren.

Zo vormen we samen een ijzersterk team in het belang van onze kinderen!